

Vitráže v oknech kostela Povýšení sv. Kříže v Loukovci

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Věc : Restaurátorský průzkum a návrh na restaurování 28 / 6 / 2012

zpracovatel: Jiří Černohorský, VITRAJ sklářský ateliér
fakturační adresa: Ulrychova 3/2100, 162 00 Praha 6
ateliér: Pod Novým lesem 86/31, 162 00 Praha 6
IČ 13103571 CZ491210163
bankovní spojení: ČS a.s. Praha 6, č. úč. 161952379/ 0800
tel / fax: +420 235360141 mob: +420 603864025
info@vitraj.cz, www.vitraj.cz

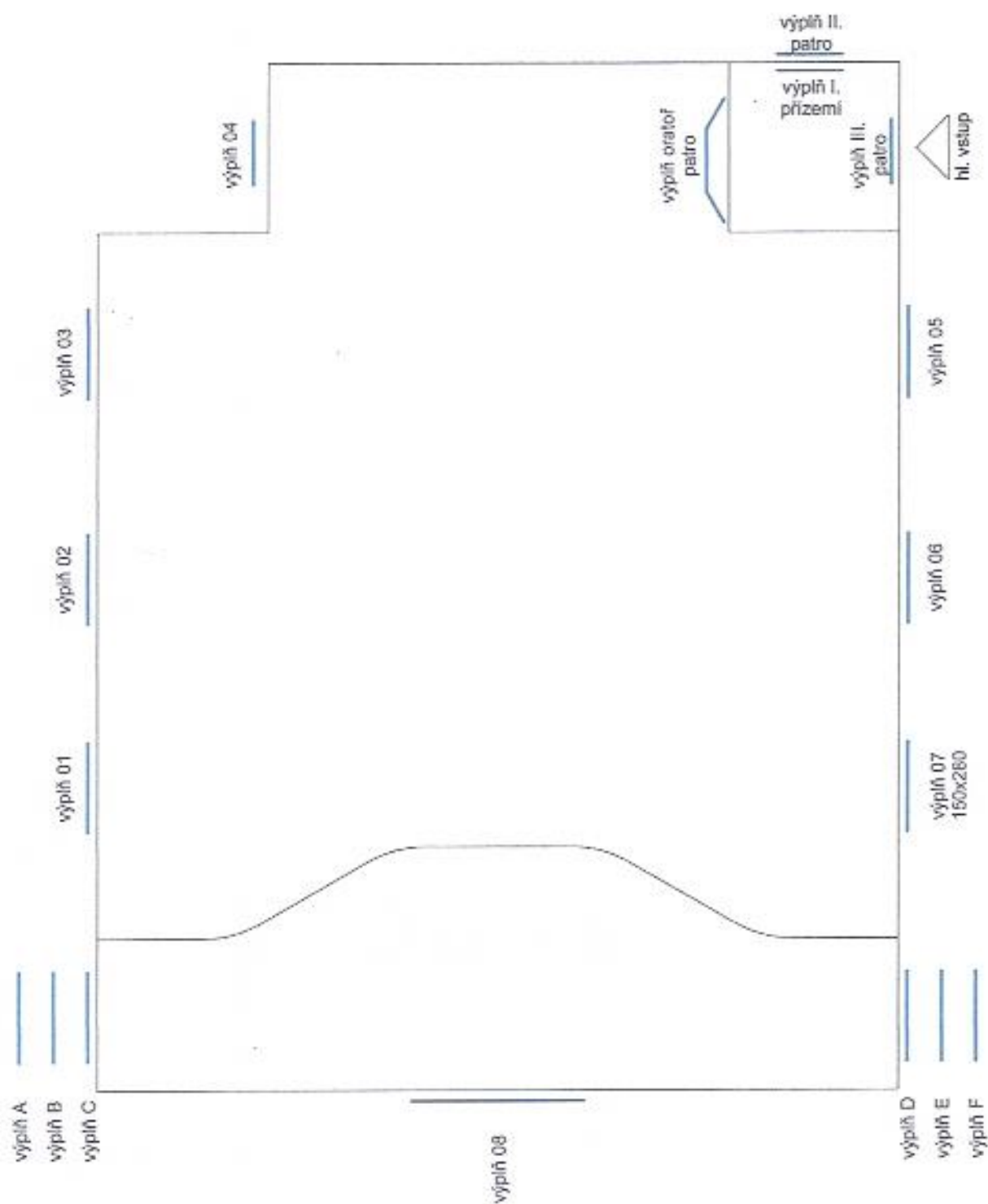
zadavatel: Obecní úřad Loukovec
Loukovec č.p.90
294 11 Loukov u Mnichova Hradiště
IČO 00238244

místo: Kostel Povýšení sv. Kříže v Loukovci

podklady Prohlídka vitráží na místě bez lešení dne 21.a 25.6.2012

datum provedení 28.6.2012

Schéma rozmístění a označení oken v kostele Povýšení sv. Kříže v Loukovci

Soupis vitráží - orientační foto

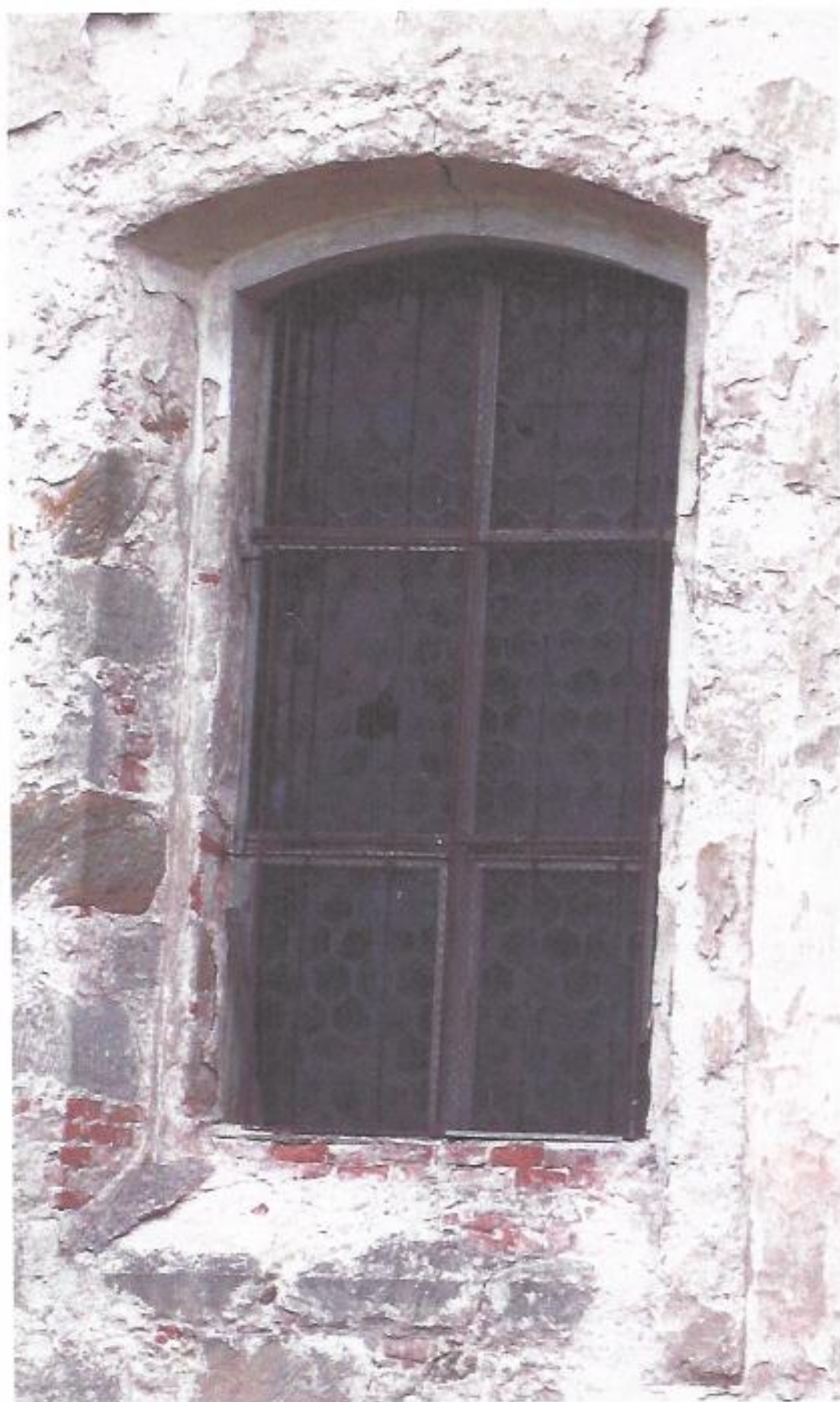
okna č. 1, 2, 3, 6 a 7

okna v lodi kostela 5 ks cca 150 x 280 cm (foukaný šestihran zakládáný do Pb profilu)

okno č. 4

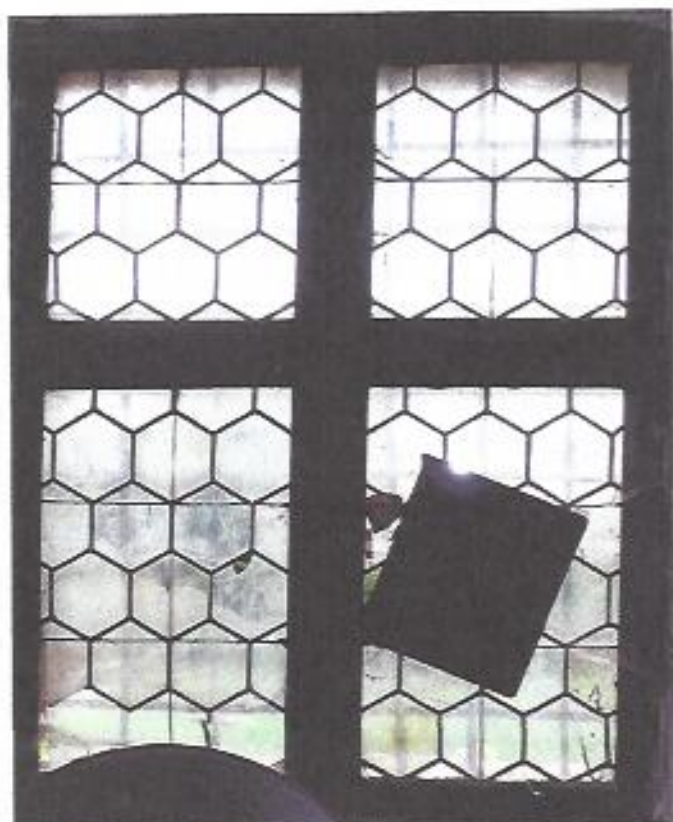
okna v presbytáři 1 ks oca 150 x 280 cm (foukaný šestihran zakládáný do Pb profilu)

okno č. I.

okno v zákristii

1 ks cca 120 x 160 cm (foukaný šestihran zakládáný do Pb profilu)

okna č. II. a III.

okna na oratoři

2 ks cca 120 x 160 cm (foukaný šestihran zakládáný do Pb profilu)

Prosklení oratoře

prosklení oratoře 1 ks cca 200 x 170 cm (foukané sklo - obdélníkové tabulky v Pb profilu)

okno č. 5
okno v lodi

1 ks cca 150 x 280 cm (foukané sklo - obdélníkové tabulky v Pb profilu)

okno č. 8

okno v průčelí 1 ks cca 150 x 280 cm (foukané sklo - dělené dřevěnými příčkami)

okna č. A, B, C, D, E a F

okna ve schodištích 6 ks cca 110 x 110 cm (foukané sklo - dřevěné příčky a Pb profil)

Technika

Okna v lodi kostela a v presbytáři dvě okna na oratoři mají obdélníkový tvar zakončený v horní části zaoblením, ostatní okna jsou obdélníková. Prosklení všech oken je provedeno klasickou technikou zakládání skla do oboustranně pocínovaného olověného profilu, který má pohledovou šířku 7 mm. Vitráže jsou provedeny z čirého ručně foukaného skla, řezaného do tvaru pravidelného šestihranu nebo obdélníku. Toto sklo má velmi lehký zelenožlutý nádech, nejedná se tedy o čisté křišťálové „bezbarvé“ sklo. Vitráže jsou osazeny do dřevěných rámu, které jsou v ploše děleny dřevěnými příčkami. Jednotlivé pláty (části vitráže) mají přicínované kovové zavětrovací výztuhy a jsou zatmeleny ve falcu nosného rámu nebo otevíracích okenních křidel. Šestihranem zakládáním do olověného profilu je provedeno šest oken v lodi kostela, jedno okno presbytáře, jedno okno zákristie a dvě okna oratoře. Obdélníkovou tabulkou zakládanou do Pb profilu je zaskleno okno č.5 (v lodi kostela), okna ve schodišti a prosklení na oratoři. Okno v průčelí kostela má pravidelný obdélníkový rastr provedený subtilními dřevěnými příčkami. Foukané sklo je osazeno a zatmeleno v dřevěné falcu. Okna v lodi kostela a okno v presbytáři mají osazeny vnější ochranné sítě, které jsou provedeny velmi necitlivě a působí rušivě. Tyto sítě nekorespondují tvarem s dřevěnými rámy, jsou provedeny ze zbytečně masivní kovové kulatiny, v této podobě jsou nepřijatelné.

Současný stav

Celkový současný stav a rozsah poškození vitráží je ve všech případech shodný. Vitráže jsou značně znečištěné z vnější i vnitřní strany. Počet prasklých a rozbitých skel nebo šestihranů, při minulých lokálních opravách nevhodně doplněných, lze odhadnout na cca 250 kusů. Olověný profil je v místech prasklých, rozbitých nebo chybějících šestihranů deformovaný, celkově zoxidovaný, ve spojích popraskaný a narušený. Stav olověného profilu vylučuje lokální opravy a vyžaduje 100% výměnu. Zavětrovací výztuhy jsou napadeny korozí, olověné úchytky zavětrovacích výztuh jsou zkorodované, uvolněné, místy utržené a již neplní svou funkci. Nosné dřevěné rámy a okenní křídla jsou ve velmi špatném stavu. Vnější povrch dřeva je zvětralý, rozpraskaný a v místech okapnic nahnilý. Od takto zvětralého a dožilého dřeva se uvolňuje tmelení, které je místy již úplně vypadané a ztékající voda dále dřevo devastuje. Lze tedy konstatovat, že vitráže jsou v havarijním stavu a vyžadují kompletní restaurování včetně přeložení do nového olověného profilu, který je poté oboustranně pocínován. Chybějící nebo nevhodně doplněné šestihrany je nutné doplnit sklem shodné technologie výroby, tedy sklem ručně foukaným.

fragment původního ručně foukaného šestihranu

nevhodné řešení vnější ochranné sítě

Návrh postupu restaurování prosklení

Tento návrh restaurování je vypracován po prohlídce provedené na místě dne 21. a 25. června 2012 a vychází z principu, že při restaurování vitraží bude zachováno a použito maximum původního skla a naopak bude kompletně vyměněn narušený a dožilý olověný profil. Návrh také počítá s tím, že nové sklo, které bude použito, bude sklo shodné technologie výroby jako u originálu, tj. sklo ručně foukané, odpovídajícího „barevného nádechu“.

Použití a výběr vhodného materiálu pro doplnění chybějících šestihranů záměrně zdůrazňuji. V poslední době jsem zaznamenal nárůst výskytu skla, které je vydáváno za repliku ručně foukaného skla, avšak jde o materiál charakterem a technologií výroby odlišný od původního materiálu. To se projeví na jiném vzhledu a celkovém dojmu z restaurovaného díla. Nově doplněné šestihrany z tohoto odlišného skla zůstávají v jednotlivých plátech identifikovatelné a prosklení ztrácí svou původní eleganci a charakteristický vzhled. Ve své podstatě nejde o výrobu skla, jak je dodavateli těchto replik mylně uváděno. Jde pouze o tepelnou úpravu dnes standardně vyráběného tabulového plaveného skla, které je zahřáto na nerovné podložce, čímž se docílí zvlněného profilu skla a vytvoří se různé tečky a otláčeniny. Toto vše má vytvořit dojem ručně foukaného tabulového skla. Principiálně úprava spočívá v degradaci materiálu vyrobeného vyspělou současnou technologií a technologicky nemá nic společného s původní výrobou. Ručně foukané sklo má charakteristické optické nedokonalosti, protože nemá stejnou sílu v celé ploše, není dokonale vyčeřené a nemá exaktně rovný povrch, což je důsledek ruční výroby.

Při své práci ctím původní řemeslné postupy a zároveň užití materiálů buď původních nebo vyrobených shodnou technologií.

Ručně foukané sklo se všemi svými nedokonalostmi vytváří jedinečný vzhled a dojem. Toto sklo se vyrábí a jeho použití odpovídá principu užití tradičních materiálů při restaurování památkových objektů.

Rozsah a detaily restaurování budou konzultovány s příslušným pracovníkem památkového ústavu po demontáži, rozebrání jednotlivých plátů a vyčištění jednotlivých skel. Součástí celkového restaurátorského zásahu bude restaurátorská zpráva včetně fotodokumentace.

V souvislosti s kompletním restaurováním vitraží je nutné také řešit problém dřevěných rámu a také kultivovaně vyřešit vnější ochranné sítě.

Schéma restaurování

- Demontáž.
- Zhotovení fotodokumentace před zahájením prací - z lešení.
- Zafixování jednotlivých plátů lepicí páskou před demontáží.
- Zhotovení šablon tvarovaných plátů z horních částí oken.
- Po odstranění tmelu, vyjmutí jednotlivých plátů z dřevěných rámu.
- Snesení okenních křidel z lešení a transport do ateliéru.

- Restaurování v ateliéru.
- Fotodokumentace jednotlivých plátů před rozebráním z dožilého olověného profilu.
- Očištění a ošetření zavětrovacích výztuh.
- Rozebrání plátů ze starého a dožilého olověného profilu.
- Po opakovaném odmočení je provedeno omytí a očištění všech šestihranů.
- Provedení evidence dochovaných skel použitelných při restaurování.
- Průběh prací bude konzultován se zástupcem památkového ústavu.
- Zhotovení šablon rozbitých a chybějících skel.
- Dle šablon nařezání skel z odpovídajícího foukaného skla.
- Příprava olověného profilu - tavení, lití a tažení olova.
- Zkompletování jednotlivých plátů.
- Založení skel do nového olověného profilu včetně oboustranného pocínování.

- Vyčištění plátů po cínování dřevěnými pilinami.
- Přicínování zavětrovacích výztuh.
- Osazení a zatmelení plátů do dřevěných ráků a okenních křidel.
- Konečné přečištění plátů.
- Průběžná fotodokumentace práce a zpracování restaurátorské zprávy.

Použité materiály

- Ručně foukané sklo.
- Olovo měkké 99,95%, pájka Sn 60%, technický benzín, lih, letovací olej.
- Čisticí prostředky, saponát, jemná pemza, dřevěné piliny.
- Silikonové lepidlo, tmel.
- Pomocné materiály.

V Praze dne 28.6.2012

Jiří Černohorský
restaurátor
povolení MK ČR č. 5865/96